

ANNA LINDH
BIBLIOTEKET

FÖRVÄRVS-
&
GALLRINGS-
RIKTLINJER

Rev. 2018-04-17

MÅLSÄTTNING MED RIKTLINJERNA FÖR FÖRVÄRV OCH GALLRING	3
BIBLIOTEKETS MÅLGRUPPER	3
BIBLIOTEKETS FÖRVÄRVSUPPDRAG	3
MEDIEURVAL	3
OMVÄRLDSBEVAKNING	3
MATERIAL SOM FÖRVÄRVAS	4
TIDSOMFÅNG OCH SPRÅKURVAL	4
UPPHANDLING	4
BEVARANDE	4
MÅT- OCH ANALYSMETODER	4
ELEKTRONISKA RESURSER	4
FRIA ELEKTRONISKA RESURSER	4
NYA MEDIER	5
DATABASER	5
TIDSKRIFTER	5
PUBLIKATIONER	5
E-BÖCKER	5
KURSLITTERATUR	6
AVHANDLINGAR OCH FORSKNINGSRAPPORTER	6
ANTIKVARISKA KÖP OCH DONATIONER	6
SKADADE OCH FÖRKOMNA BÖCKER	6
INKÖPSFÖRSLAG	6
FJÄRRLÅN	6
BESTÅND OCH GALLRING	6
KRITERIER FÖR GALLRING	7
KRITERIER FÖR ICKE-GALLRING OCH MAGASINERING	7
LIKABEHANDLING AV STUDENTER	7

Målsättning med riktlinjerna för förvärv och gallring

Anna Lindh-biblioteket (ALB) är Nordens ledande vetenskapliga bibliotek inom försvar, utrikes- och säkerhetspolitik. Biblioteket består av huvudbiblioteket på Drottning Kristinas väg och filialen på Militärhögskolan Karlberg samt biblioteksverksamheten vid Försvaretsmaktens högkvarter.

Riktlinjerna klargör arbetet beträffande förvärvs- och gallringshanteringen av bibliotekets samling, inte enbart gentemot bibliotekets personal utan även uppdragsgivarna och bibliotekets användare. Riktlinjerna ska ses över varje år.

Bibliotekets målgrupper

ALB:s huvudsakliga målgrupper är studerande på både militära och civila utbildningar och anställda vid Förvarshögskolan (FHS), Militärhögskolan Karlberg (MHS/K), Utrikespolitiska Institutet (UI) och Försvaretsmaktens Högkvarter (FM/HKV). I egenskap av nationellt samverkansbibliotek är Anna Lindh-bibliotekets samlingar även tillgängliga för allmänheten.

Bibliotekets förvärvsuppdrag

Målsättningen med förvärvs- och beståndsarbetet är att beståndet ska vara tydligt ämnes- och nivåinriktat inom ramen för bibliotekets profil-, ämnes- och verksamhetsområden samt aktuellt och användarstyrt, dvs. väl utnyttjat baserat på användarnas behov och efterfrågan.

I bibliotekets förvärvsuppdrag ingår att bevaka, samla och bevara vetenskaplig media inom ramen för bibliotekets målgrupper. Bibliotekets bestånd och förvärv skall stödja och främja den undervisning, forskning och verksamhet som bedrivs vid FHS, UI och FM/HKV.

I egenskap av nationellt samverkansbibliotek och på uppdrag av UI, ska samlingarna vara tillgängliga för allmänheten och ställas till förfogande för andra bibliotek genom fjärrlån.

Bibliotekets tryckta samlingar ska tillgängliggöras lokalt och nationellt. Besökare till biblioteket kan få tillgång till den elektroniska samlingen på plats i biblioteket i enlighet med gällande avtalsvillkor.

Biblioteket ska eftersträva ett brett urval och opartiskhet vad gäller val av leverantörer, förlag och aggregatorer (flera förlag samlade under en gemensam plattformslieferantör). Personliga intressen från användare eller personal skall ej avspegla urvalet av media som förvärvas till biblioteket. Biblioteket är politiskt och religiöst obundet och ansvarar ej för innehållet i den media som förvärvas och ingår i samlingarna.

Medieurval

Omvärldsbevakning

Bibliotekets ambition ska vara att hålla kvalificerad och snabb service vad gäller bevakning och förvärv av nytgiven media inom ALB:s ämnesområden, samt vara lyhörd för förändringar vad

gäller biblioteksanvändarnas och uppdragsgivarnas efterfrågan av media. För att biblioteket ska kunna garantera hög kvalitet på samlingarna inom de specifikt ämnesinriktade områdena som kräver sakkunskap, bör kontinuerligt aktivt samarbete med sakkunniga lärare och ämnesföreträdare inom respektive ämnesområde utvecklas.

Material som förvärvas

Media inom uppdragsgivarnas ämnesprofiler och verksamhetsområden prioriteras. Relaterade ämnesområden förvärvas inom ramen för tilldelad budget.

Tidsomfång och språkurval

Senast utgivet material inom bibliotekets verksamhetsområden och ämnesprofil ska förvärvas löpande. Material äldre än två år förvärvas endast i undantagsfall. Inom ämnesområden av särskilt intresse ska även relevant material utgivet inom de senaste fem-tio åren förvärvas och kompletteras i de fall det finns luckor i beståndet. Huvudsaklig språkinriktning är media utgiven på svenska och engelska. Därutöver förvärvas relevant media vid behov inom vissa ämnesområden på skolspråken samt de nordiska språken.

Upphandling

FHS följer lagen om offentlig upphandling vilket innebär att ALB i första hand anlitar upphandlade leverantörer av media.

Bevarande

Biblioteket har inte något formellt bevarandansvar, men ska bevara material inom uppdragsgivarnas profilämnen och verksamhetsområden. Rariteter och äldre tryck ska undantas från hemlån och fjärlån.

Mät- och analysmetoder

Kontinuerliga kvalitativa och kvantitativa mätningar samt uppföljning i form av, om möjligt årliga, statistiska utvärderingar vad gäller förvärv, användningsfrekvens och kostnadsfördelning ämnesvis etc. ska genomföras. Statistikinsamlingen genomförs lämpligen i samband med inlämningen av den nationella biblioteksstatistiken till Kungliga biblioteket.

Elektroniska resurser

Biblioteket förvärvar elektroniska resurser som överensstämmer med urvalskriterierna för förvärv och som ligger inom ramen för budget. FoUN tar varje år fram ett inriktningsbeslut som biblioteket ska förhålla sig till. Kriterier att beakta är eventuella hinder eller begränsningar avseende licenser och utlånings- och visningsrättigheter. Förslag på förändringar i e-resursutbudet inför kommande år förankras i FoUN i enlighet med den i medieplanen beskrivna förnyelseprocessen.

Fria elektroniska resurser

Relevanta open access-länkar tillgängliggörs via bibliotekets discoverysystem. Urvalskriterierna för länkning är resurser av erkända nationella och internationella organisationer, bibliotek, statliga myndigheter eller andra erkända aktörer med tydlig upphovsman och relevant och seriöst innehåll inom ramen för bibliotekets verksamhetsområden samt ämnesprofil.

Nya medier

Biblioteket ska hålla sig à jour med utvecklingen av nya medietyper samt välja de format för förvärv som framstår som lämpligast baserat på ekonomi, efterfrågan och tillgänglighet.

Databaser

ALB ska via sin webbsida tillhandahålla relevanta fakta-, referens- och fulltextdatabaser inom bibliotekets ämnes- och verksamhetsområden. Av kostnadsmässiga skäl ska de viktigaste och de mest efterfrågade databaserna prioriteras i händelse av selektivt urval. I samband med förnyelse eller nyförvärv av databasabonnemang gäller följande urvalskriterier:

- Tillgänglighet från högskolans samtliga datorer och om möjligt även hemifrån via inloggning
- Möjlighet till sökning via bibliotekets discoverysystem
- Möjlighet till statistikavläsning för att belägga användandet av databaserna
- Användarvänlighet vad gäller gränssnitt
- Konkurrenskraftigt pris och kostnadseffektivitet

Tidskrifter

ALB:s tidskriftsbestånd ska huvudsakligen bestå av tidskrifter inom ramen för högskolans ämnesområden och utbildningsnivå, samt relevanta fack- och populärvetenskapliga tidskrifter som anknyter till övriga uppdragsgivares verksamhets- och ämnesområden. Övergripande genomgång av beståndet ska göras årligen i samband med prenumerationsförnyelse. Ändrad inriktning inom uppdragsgivarnas ämnes- och verksamhetsområden bör avspeglas även i bibliotekets tidskriftsbestånd.

Översyn av tidskriftsbeståndet och eventuella saknade nummer ska genomföras vid årsskiftet i samband med gallring av äldre årgångar.

Biblioteket bör om möjligt företrädesvis tillhandahålla vetenskapliga tidskrifter online via elektronisk åtkomst i fulltext. I samband med förvärv av elektroniskt material gäller följande urvalskriterier:

- Möjlighet till tillgängliggörande/sökning via tidskriftslista/discoveryssystem
- Försäkran om arkivrättigheter och eventuella embargon
- Möjlighet till statistikavläsning för att belägga användandet av de elektroniska tidskrifterna
- Användarvänlighet vad gäller gränssnitt

Publikationer

E-böcker

Biblioteket förvärvar e-böcker främst genom att köpa in paket men också köp av enstaka titlar. E-böckerna ska spegla våra ämnen och vara från vetenskapliga förlag. Vi prioriterar de paket som ger stabil tillgång till böckerna, kan ha flera simultana användare, bra möjligheter för nedladdning, utskrift, kopiering och anteckningar, lätt att använda med läsplatta, surfplatta och mobil, samsökningsmöjligheter och talsyntes.

Vid inköp av enstaka titlar som e-bok, köper vi främst kurslitteratur, inköpsförslag som önskas som e-bok, böcker av uppslagskaraktär eller antologier och de tryckta böcker som är frekvent utlånade.

När vi köper in på inköpsförslag, ska vi ta hänsyn till om det är rimligt prismässigt, då e-böcker oftare är mycket dyrare än tryckta. Vi gör en bedömning av pris och troligt användande.

Förutom att titlarna är sökbara direkt på plattformarna, så synliggörs de i discoverysystemet och i Libris.

Kurslitteratur

Biblioteket införskaffar alltid ett referensexemplar av obligatorisk kurslitteratur samt ett antal utlåningsexemplar baserat på antal studenter på kursen samt huruvida det är en militär eller civil kurs. Finns kurslitteraturen som e-bok ersätter den referensexemplaret.

Avhandlingar och forskningsrapporter

Biblioteket ska tillhandahålla högskolans egenproducerade material samt om möjligt avhandlingar/publikationer av högskolans lärare från annan utgivare. Eftersom ett flertal avhandlingar och forskningsrapporter finns fritt tillgängliga i elektronisk form, anskaffas endast ett begränsat urval i tryckt form.

Antikvariska köp och donationer

I första hand förvärfvas nyutkommen litteratur. Om särskilda skäl finns, t.ex. enstaka luckor inom ett ämnesområde av särskilt intresse, ett viktigt verk som inte har förvärvats eller förkommit etc., kan antikvariska förvärv förekomma.

Biblioteket erbjuder emellanåt bokdonationer. Dessa bedöms av katalog- och förvärvsansvariga efter samma principer som gäller för förvärv i övrigt och utifrån bibliotekets behov. Donationer tas emot i de fall litteraturen svarar mot bibliotekets ämnesinriktning och normalt sett skulle förvärfvas inom ramen för bibliotekets förvärvspolicy. Biblioteket förbehåller sig alltid rätten att fritt förfoga över donerat material. För donationer skall särskilt avtal tecknas mellan Anna Lindh-biblioteket och donatorn. Ytterst beslutar bibliotekschefen vilka donationer som ska mottagas.

Skadade och förkomna böcker

Skadade och förkomna böcker gallras löpande och kompletteras eventuellt med nytt exemplar. I lånevillkoren informeras användarna om att det inte är tillåtet att göra understrykningar, minnesanteckningar etc. i böckerna, samt att skadade eller förstörda böcker ska ersättas. Vid fall då det rör stöld av värdefulla böcker/rariteter görs polisanmälan.

Inköpsförslag

Inköpsförslag från bibliotekets primära målgrupper bör om möjligt leda till förvärv, under förutsättning att det faller inom ramen för uppdragsgivarnas verksamhetsområden.

Fjärrlån

Alla beställningar och fjärrinlån av böcker inom bibliotekets ämnesprofil och verksamhetsområden utgivna inom de tre senaste åren ska betraktas som potentiella inköpsförslag. Om publikationen ligger inom ramen för bibliotekets förvärvspolicy och kan bedömas inkomma inom rimlig tid, omvandlas beställningen omgående till ett förvärv, i annat fall fjärrlånas den och läggs som inköpsförslag för senare förvärv.

Bestånd och gallring

För att säkerställa kraven på relevans, aktualitet och efterfrågan samt ämnesprofilering ska genomgång och översyn av beståndet genomföras kontinuerligt. Uppdatering och eventuell gallring/magasinerings av bokbeståndet och tidskrifter ska genomföras löpande.

Grundprincipen för de öppna boksamlingarna är att de företrädesvis ska bestå av den litteratur som är aktuell, relevant och efterfrågad. Mindre frekvent utlånad litteratur flyttas till magasin eller gallras. För de ämnesområden som kräver särskild ämneskunskap bör sakkunnig lärare kontaktas. Systematisk genomgång och gallring av hyllor ska dokumenteras vad gäller omfattning, tidsperiod och ansvarig bibliotekarie.

Kriterier för gallring

En kvalitativ bedömning av det aktuella materialet och dess historiska, aktuella och framtida värde ska alltid göras före gallring.

- Dubbletter eller fler exemplar av boken
- Föråldrad litteratur, felaktigt eller missvisande innehåll
- Ämnet är inte längre relevant för uppdragsgivarna
- Nyare och reviderade upplagor finns
- Boken har ingen/låg utlåningsfrekvens, senaste lånetillfälle ligger långt tillbaka i tiden
- Skadade eller förkomna böcker som ej går att laga eller ersätta
- Överflödiga exemplar av kursböcker
- Icke relevanta tidskrifter – endast spridda årgångar eller ett fåtal årgångar.

Kriterier för icke-gallring och magasinering

- Fortsatt inomvetenskapligt värde inom sitt ämnesområde
- Värde för annat forskningsområde
- Vetenskapshistoriskt värde
- Kulturhistoriskt värde
- Personhistoriskt värde
- Stort allmänt intresse
- Aktualitet
- ALB är ett av få, eller det enda, bibliotek som har materialet.

Likabehandling av studenter

Enligt Diskrimineringslagen (2008:567) ska utbildningsanordnare främja lika rättigheter och möjligheter för studenter med funktionsnedsättning. Detta innebär bland annat att erbjuda studenter med läsnedsättning tillgång till talböcker. Biblioteket ger studenter med behov tillgång till talböcker genom Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) katalog Legimus. Mer information finns i dokumentet Stöd till studenter med funktionsnedsättning.